

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет мистецтв
Регіональний науково-творчий центр мистецької освіти
і художньої майстерності

**ЕСТЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ
МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 8-9 квітня 2021 року)

Умань
2021

УДК 37.091.12.011.3-051:7](06)

E86

Редакційна колегія:

Терешко І. Г. (*головний редактор*) – декан факультету мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат педагогічних наук, доцент;

Побірченко О. М. (*відповідальний редактор*) – доцент кафедри образотворчого мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат педагогічних наук;

Андрощук Л. М. – завідувач кафедри хореографії та художньої культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат педагогічних наук, професор;

Музика О. Я. – завідувач кафедри образотворчого мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат педагогічних наук, доцент;

Семенчук В. В. – завідувач кафедри музикознавства та вокально-хорового мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, заслужений працівник культури України, доцент;

Радзівіл Т. А. – доцент кафедри інструментального виконавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат педагогічних наук.

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету мистецтв
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 11 від 30 квітня 2021 року)*

E86 **Естетичні** засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 8–9 квіт. 2021 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т мистецтв ; Регіон. наук.-творч. центр мист. осв. і худ. майст. [редкол.: Терешко І. Г. (голов. ред.), Побірченко О. М. (відпов. ред.), Андрощук Л. М. [та ін.]. – Умань : ВІЗАВІ, 2021. – 264 с.

У збірнику опубліковані наукові тези та статті, в яких розкрито актуальні питання мистецької освіти, окреслено вектор європейського та національного розвитку.

Розраховано на спільноту науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, учителів та студентів – усіх хто цікавиться проблемами сучасної мистецької освіти.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 37.091.12.011.3-051:7](06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2021

Осіпенко Н. С. ОБРАЗ ЖІНКИ-ВИШИВАЛЬНИЦІ В ДРАМІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ «ЗЕМЛЯ».....	142
Остапенко А. Р. ЗАСОБИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕКОРАТИВНОМУ ЖИВОПИСІ.....	146
Павлішена Л. В. ГЕРМЕНЕВТИЧНІ ПРИНЦИПИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ В ХОРЕОГРАФІЇ.....	149
Пахомов Ю. М. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО- ВИКОНАВСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ У КЛАСІ ДУХОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....	154
Пацалюк І. І. ОПАНУВАННЯ КОЛОРИСТИЧНИМИ ТЕХНІКАМИ СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014.12 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ КОЛОРИСТИЧНИХ УМІНЬ ШКОЛЯРІВ.....	158
Пишна К. О. ГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЧИННИК ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ.....	163
Пічкур М. О. АКАДЕМІЗМ І ЦИФРОВІЗАЦІЯ: ІНТЕГРАТИВНА МОДЕЛЬ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО МИТЦЯ.....	167
Побірченко О. М. ЯРИНА ТА СОФІЯ ГОМЕНЮК ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТИ УКРАЇНСЬКОГО НАЇВНОГО МИСТЕЦТВА.....	171

5. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: У 2-х т. т. К.: Радянська школа, 1983. Т. 1. 488 с.

Пічкур М. О.

АКАДЕМІЗМ І ЦИФРОВІЗАЦІЯ: ІНТЕГРАТИВНА МОДЕЛЬ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО МИТЦЯ

Понад два з половиною століття вітчизняна система образотворчої підготовки майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей нагромаджувала, зберігала і примножувала ціннісний педагогічний досвід навчання художників за академічними принципами наслідування класичних зразків, вивчення природи, засвоєння виконавських технік та розвитку творчої особистості. Це була традиційна школа образотворчого мистецтва, з якою пов'язані поняття «академія» та «академізм».

В історичному контексті академія (тип навчального закладу) постає явищем ренесансної культури, а академізм – результатом відповідної методології організації освітньої діяльності, що сформувалася в перехідний період від пізнього Відродження до епохи Нового часу й з опорою на відповідні наукові досягнення охоплювала строге дотримання системи канонів образотворення. У такому первинному значенні згодом академізм поширився в різні галузі гуманітарного знання і став застосовуватися для позначення тих освітніх моделей, що зорієнтовані на визнані науковою спільнотою взірці, усталені педагогічні норми і традиції.

Нині, окрім функції збереження арт-педагогічних традицій, академізм набув ролі індикатора композиційної та виконавсько-технічної майстерності митця, який неодмінно пройшов класичний художній вишкіл у відповідних закладах освіти. Саме це відкриває можливості не лише дотримуватися абсолюту класичного естетичного ідеалу і канонічних законів гармонії, але й упроваджувати актуальні новації.

Глибоке проникнення цифрових технологій у галузі арт-виробництва і мистецької освіти зумовило кардинальні зміни як у методології образотворення, так і в теорії і практиці художньої педагогіки. Електронний формат візуалізації зображень та відповідні

методи їх створення за допомогою інструментарію комп'ютерно-графічних програм дедалі більше використовуються у практично-творчій діяльності професійних митців та студентів образотворчих спеціальностей. У зв'язку з цим науковою спільнотою визнається факт незворотності змін усталених мистецько-освітніх парадигм у напрямі їх пристосування до актуальних інновацій розвитку образотворчого мистецтва в цілому та його цифрового формату, зокрема.

За переконливим твердженням Л. Молчанова, саме інновації є невід'ємною характеристикою процесу розвитку мистецтва, в якому історично змінювалися тематика, технології, техніки і прийоми, способи художньо-образного вирішення і художня мова [3, с. 59]. Однак В. Гіляровський слушно зауважував: «Щоб знаходити нове, треба в старому бути якщо не видатним, то досвідченим» [2, с. 11]. Звісно, що для цього необхідний тривалий і наполегливий художній вишкіл.

Відомий російський культуролог Т. Злотнікова пише: «Школа – це категорія часу і простору. Школа – це тривало. Вона складається з деталей, крупинок, нюансів, звичок, традицій, заборон» [1, с. 142–143]. У цьому твердженні простежується складна організованість системи мистецької освіти. Проте в контексті синергетизму та реалій глобалізованого суспільства вона є потужним реагентом на всі нові обставини розвитку сучасного мистецтва, які доводять факт прогресивної синтетичної взаємодії традицій та інновацій. Це підтверджується словами академіка А. Дерев'янка: «Ціннісні і технологічні якості традицій, підживлюючи інновації, зберігають важливу для культури наступність» [5, с. 3]. Саме тому в художньо-профільних вишах нині відчутна спонтанна інтеграція академізму та цифровізації, що супроводжується активним пошуком управлінських, організаційних, змістових, методичних і технологічних інновацій.

«Цифровізація – насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможлиблює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір» [4].

Актуальність цифровізації мистецької освіти підтримується на державному рівні, адже комп'ютерні технології є інструментом ефективної доставки студентам інформації, створення навчальних матеріалів, викладання фахових дисциплін та побудови нового освітнього середовища. Однак для забезпечення процесу інтеграції

презентаційний (досягнення належного рівня художності творчих робіт і демонстрація їх на виставках) етапи образотворчої підготовки; дидактичний блок охоплює навчально-методичне забезпечення образотворчих дисциплін із використанням академічних і цифрових технологій їх студіювання.

Отже, в умовах інформатизації суспільства тенденція до поєднання ручного й автоматизованого способів продукування художніх образів зумовлює невідкладне впровадження відповідної інтегративної моделі педагогічної системи образотворчої підготовки студентів різних мистецьких спеціальностей (графіків, живописців, скульпторів, дизайнерів і художників-педагогів) на засадах академізму і цифровізації. У процесі її функціонування необхідно неухильно дотримуватися аксіологічних засад педагогічного гуманізму, оскільки в епоху «культу часу» виникають численні конфлікти швидкості засвоєння необхідної інформації, набуття фахових знань, умінь і навичок, які слід розв'язувати відповідно до біотемпоральних ритмів усебічного й гармонійного розвитку творчої особистості сучасного митця.

Список використаних джерел:

1. Злотникова Т. С. Эстетические парадоксы режиссуры: Россия, XX век: моногр. Ярославль : Изд-во ЯГПУ, 2012. 308 с.
2. Киселева Е. Г. В. А. Гиляровский и художники. Ленинград: Художник РСФСР, 1961. 130 с.
3. Молчанова Л. А. Инновации в художественно-образном содержании живописи алтайских художников рубежа XX–XXI веков. *Вестник Томского государственного университета*. 2008. № 309. С. 59–63.
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Закон України від 17.01.2018 № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13> (дата звернення: 20.03.2021).
5. Традиции и инновации в истории и культуре: Программа фундаментальных исследований Президиума Российской академии наук / Отв. ред. А. П. Деревянко, В. А. Тишков. Москва, 2015. 620 с.

академізму і цифровізації необхідно розробити й апробувати відповідну модель педагогічної системи образотворчої підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю, що має охопити соціальне замовлення, вимоги державного освітнього стандарту, кваліфікаційної характеристики та професіограми особистості фахівця відповідної спеціальності.

Закономірно, що системна організація мистецько-освітнього процесу відбувається поетапно за логічною схемою: «початок – основа – звершення». Згідно з цим, процеси образотворчої підготовки і професійного розвитку особистості студента регламентуються початковим, основним і заключним етапами за пізнавальною (інформаційно-когнітивною), тренувальною (художній вишкіл), самопрезентаційною (творча самореалізація) траєкторіями, що складають вектор досягнення бажаної освітньої результативності у вимірах теоретичної, практичної і психологічної готовності до якісного виконання функцій професійної діяльності на засадах неперервного процесу вдосконалення художньої майстерності протягом усього життя.

Саме на окресленій конструктивній основі ґрунтується авторська інтегративна модель педагогічної системи образотворчої підготовки майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей. Вона містить нормативно-цільовий, методологічний, процесуальний та дидактичний блоки, що певним чином синтезують академізм і цифровізацію.

Нормативно-цільовий блок моделі відображає соціальний запит на високий професіоналізм особистості, чинні освітні документи та відповідні професійні дескриптори, мету, що полягає в підвищенні якості та результативності освітнього процесу, а також завдання – сформулювати діяльнісно-вольову готовність студентів до художнього вишколу впродовж усього життя; методологічний блок – об'єктивацію класичної і цифрової арт-парадигм у процес образотворчої підготовки та її організацію на засадах канонічного, академічного, евристичного й інформаційно-технологічного художньо-педагогічних підходів із дотриманням при цьому принципів наступності традицій і новацій, зв'язку теорії і практики та єдності виконавсько-технічного і художньо-образного вишколу; процесуальний блок передбачає аксіологічний (засвоєння професійних цінностей), підготовчий (формування образотворчої грамоти й основ майстерності) та